

בשלב מסוים הוא היה צריך לחזק את הגוף, והמליצו לו שילך קצת לים של יפו. זה היה בתקופה שלפני חג השבועות, ובאותו חג השבועות הוא נפגש עם הרב זצ"ל, ואז נדבקה רוחו ברוחו. הוא כותב על עצמו, שבזמן שהוא שמע איך הרב זצ"ל אומר את האקדמות שלפני קריאת התורה בחג השבועות, זה כ"כ השפיע עליו שאז הוא החליט להדבק בו.

נהפכת לאיש אחר

מעין אותו סיפור כותב הרב הנזיר על עצמו בהקדמה לאורות הקודש חלק א'. הוא נפגש עם הרב זצ"ל כשהרב היה בשוויץ, ושאל אותו כל מיני שאלות על מה שהוא למד באותה תקופה, והוא לא שבע מהשיחות ונשאר ללון בבית של הרב. ובבוקר הוא שמע את הרב מברך את ברכות התורה וסדר פרשת העקדה, והוא מעיד על עצמו שהוא נהפך מזה לאיש אחר. לא מהשיחה ולא מהדיבורים שהיו להם, אלא כשנמצאים לפני עמוד אש, זה משפיע יותר לפעמים מאשר דיבור וכד'. "נהפכת לאיש אחר" (ש"א י; ו) זה הביטוי על שאול המלך בזמן שצלחה עליו הנבואה, הוא נהפך לאישיות אחרת. כותב הרב הנזיר, מיהרתי להודיע לחברי, יותר מאשר פיללתי מצאתי - מצאתי לי רב. למצוא רב זה לא פשוט, והרב הנזיר מלמד אותנו איך. והיה מכנה משותף של שניהם, כמעט מאותו שורש של ענין אחד, הם לקחו את הרב שיהיה לרבם. "איש אשר רוח בו" (במדבר

הרב חרל"פ זצ"ל וגדולי ישראל

ברשות הרבנים, הרמ"ם, כשבאים לדבר על הגאון הצדיק ר' יעקב משה חרל"פ זצ"ל, צריך להיזכר בפסוק "ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים" (קהלת ד, ב) אנחנו הרי לא הכרנו אותו אישית, והקשר שיש לנו חוץ מהספרים זה מרבותינו שזכו להכיר אותו. אבי מורי זצ"ל, הרב ישראלי, הרב זוסמן ועוד; וגם בדברים שנכתבו עליו, כמו המאמר המפורסם של הרצי"ה זצ"ל בלנתיבות ישראל. מאבי מורי זצ"ל שמעתי הרבה סיפורים שהוא שמע מהרב חרל"פ עצמו. כשהרב חרל"פ היה גומר את השיעור הכללי שלו בבית הרב, או כשהיה מגיע לפעמים גם לא במסגרת השיעור, אחרי תפילת ערבית אבי זצ"ל היה יושב אתו בחדר "הקטן והקדוש" כפי שהרצי"ה קרא לו, והיו מדברים בלימוד. אבי מורי אמר לי שהוא היה "מוציא" מהרב חרל"פ סיפורים שהוא שמע מגדולי ישראל, היו לו הרבה מסורות, והיו לו גם הרבה דברים שהוא עצמו למד אצל גדולי ישראל.

בין השאר אבי זצ"ל אמר לי שהוא סיפר לו על עצמו, שהוא היה עולה על הגגות בעיר העתיקה כדי לשמוע איך הצדיק ההוא עושה קידוש ואיך השני עושה הבדלה, ולהתחקות אחרי הנהגות אותם אנשים שהעיר העתיקה הייתה מלאה מהם, כל מיני צדיקים וצדיקים נסתרים. ידוע שרבו הראשון של הרב חרל"פ היה אחד מגדולי ירושלים, צדיק נשגב שהדרך שלו הייתה דרך של סיגוף וכד', והרב חרל"פ הלך בעקבותיו.

כז, יח), רוחניות. רוח בד"כ קשורה לרוח הקודש.

רוח הקודש

מסופר שחסידיים שאלו את תלמידי ר' ישראל סלנטר, האם ר' ישראל סלנטר היה בעל רוח הקודש, ואותם חסידיים ספרו על רבם דברים כאלה וכאלה שהוא עשה ברוח הקודש. הגרי"ס היה אדם גדול בענקים (מומלץ לעיין במאמרי ראי"ה, לראות מה הרב כתב עליו), ואותם תלמידים אמרו לחסידיים שברור שיש לגרי"ס את כל הדרגות שיש בסולמו של רבי פנחס בן יאיר עד רוח הקודש, אך אם הוא משתמש בזה כמו שהחסידיים מספרים, את זה אנחנו לא יודעים. אבל לא פחות חשוב לדעת שהגרי"ס וכל שאר הגדולים שהגיעו לרוח הקודש, הגיעו בגלל שאר הדרגות בסולמו של רבי פנחס בן יאיר, יש מדרגות. אז מגיעים עד רוח הקודש, אך להשתמש או לא זו כבר שאלה אחרת. הרב חרל"פ זצ"ל סיפר שהוא נכנס פעם לביתו של הרב, וראה שהרב מסתובב עם ספר בהתלהבות גדולה. כאשר הרב שם לב שהרב חרל"פ נכנס אז הוא עצר והראה לו את הספר, ואמר שבקטע הזה בספר יש רוח הקודש בגלוי. יש מושגים כאלה, אמנם אנחנו לא מבינים אותם, אבל יש דברים כאלה.

הבנת דברי החכמים

שמענו מהרב זוסמן זצ"ל שהיה תלמיד מובהק של הרב חרל"פ, שהוא היה באחד מימי חמישי אצל הרב חרל"פ בבית, ונכנס הגבאי של האדמו"ר מגור הבית ישראל, וכמנהג גור תוך שנייה הוא נכנס, היה שם שתי דקות ויצא. שאל הרב זוסמן את הרב חרל"פ מה הסיפור פה, אמר לו הרב חרל"פ, הוא לומד אצלי קבלה, והגמרא אומרת שתלמיד שיוצא מחוץ לעיר צריך לבקש רשות מרבו. והואיל והיום יום חמישי, והוא נהג מידי פעם לנסוע לאזור הכרמל בימי חמישי ולא בשישי כי יש שאלה האם מותר לנסוע ביום שישי, אז הוא בא אלי לפני שהוא נסע. וידוע שבאחד הביקורים של

האדמו"ר מגור אצל הרב הוא שאל האם כדאי לכתוב חיבור על השפת אמת, ואמר לו האדמו"ר שעדיף לא לכתוב, כי יש ספרים עמוקים שכל אחד מבין אותם לפום דרגא דיליה, ואם יהיה חיבור זה יצמצם את ההבנה לפי רמת הכותב; לכן עדיף להשאיר את הספר כמות שהוא, וכל אחד יזכה להבין לפי העמקות שלו. וכותב על כך הרב חרל"פ במי מרום בפרקי אבות (א, ד) "והוי שותה בצמא את דבריהם": כי דברי החכמים, כל אחד מבין אותם כפום שיעורא דיליה, וכפי המושגים שלו. ונמצא שבאמת אינם דברי החכמים, רק דברי עצמו כפי מה שהוא מבין את הדברים. אבל אם אתה מתאבק בעפר רגליהם ושותה בצמא את דבריהם. אז כשתשתה את דבריהם אז יהיו ממש דבריהם-דבריך, כי כל מה שהם השיגו את הדברים, אם אתה תשתה בצמא את דבריהם ותתאבק בעפר רגליהם, אז תבין את מה שהם באמת אמרו. אבל לולי זה נחשבו שהבנו, אבל בלי לשתות בצמא את דבריהם לא נבין את ההבנה העמוקה של אלו שהיו לפנינו. אנחנו נפרש אותם לפי ה"כזית מוח" שלנו, שלא תמיד זה ברור שזה באמת שהם התכוונו.

והוי מתאבק באבק רגליהם

כמו הרבה נושאים אחרים הנושא הזה של "הוי מתאבק בעפר רגליהם", הוא אחד הנושאים המרכזיים במשנתו של הרב חרל"פ זצ"ל. בספר אורי וישעי הרב חרל"פ ומביא את המימרה שרבי עקיבא אמר על עצמו, שכשהיה עם הארץ אמר מי ייתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור (פסחים מט:). מה פירוש כשהייתי עם הארץ? רבי עקיבא התחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים. האם הכוונה לפני שהוא התחיל ללמוד? אומר הרב חרל"פ, לא. גם אחרי שהוא התחיל ללמוד. אז מה הפירוש כשהייתי עם הארץ אחרי שרבי עקיבא התחיל ללמוד? אומר הרב חרל"פ, יש ירושלמי שמובא בתוס' במסכת כתובות בדף י"ז, שרבי עקיבא העיד על עצמו, איך היה תחילת שימושו לפני חכמים, איך הוא ידע שחוץ

ללמד אותנו שאחרי שהאדם קונה את אחת הדרגות, שימשיך לעלות, אבל שלא יקפוץ על שלבים.

תהליך הגאולה כלידה

הרב חרל"פ שאל את הרב זצ"ל על מושגים של "ציפית לישועה", וכתב לו הרב במכתב "כגודל הציפייה - גודל הישועה", זה תלוי אחד בשני. "האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" (מגילה טו.) - גם גאולה זה לא דבר שפתאום מופיע, אלא זה נדבך שנבנה על גבי נדבך לאורך זמן. מי שאומר דבר בשם אומרו, שמע דבר מהדור הקודם והוא מעביר אותו אח"כ הלאה, זה ממשיך לדורות הבאים בצירוף הדורות הקודמים, ויש הבנה גדולה יותר. אומר הרב, זה משמעות הגאולה. לדעת להתחבר לדורות שהיו לפנינו, וכך ההבנה עמוקה יותר. גם הגאולה בנויה כך, כל דור מקרב את הגאולה. כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא א, א). לכל דור יש את הבחינה שלו, ולכל ת"ח יש את הבחינה שלו. הייתי פעם בניחום אבלים לא עלינו ולא עליכם, אצל יהודי בוגר הישיבה, קוראים לו רבי יהודה דומיניץ. במשך שנים רבות הוא עסק בהבאת עולים לארץ, והרב חרל"פ כתב לו מכתב שלא פורסם. הוא כתב לו, שכתוב בגמרא (נדה ל:): שתינוק שנולד בא מלאך ומכה אותו על פיו ומשכח תלמודו. והוא אמר לו, זה לא רק בתינוק שנולד. גם בלידה של עם כשמגיעים לא"י, יש הופעה של מלאך שמשכח, נותן מכה בפה ומשכח. הרי ללמוד בא"י זה כמו לידה. רבי זירא התענה כדי לשכוח את מה שהוא למד לפני שהוא הגיע לא"י. כותב הרב חרל"פ לרבי יהודה דומיניץ, אתה עוסק בלידה, יש מלאך שמכה כדי לשכח את הלימוד. אבל העבודה הקדושה שלנו זה להחזיר את התורה למקומה, לגלות אותה מחדש, למרות התופעה של מלאך שגורם לשכחה.

מללמוד צריך גם לשמש תלמידי חכמים, שצריך להבין את הסברות שלהם וכו', מפני שבפעם אחת הלך בדך ומצא מת מצווה, ולקח אותו על כתפו לעיר כדי לקבור אותו, וכשבא לפני רבי אליעזר אמר לו: על כל פסיעה שהלכת אתה חייב מיתה, מפני שמת מצווה קונה מקומו. אומר הרב חרל"פ, רואים מכאן שגם אחרי שרבי עקיבא התחיל ללמוד, שימוש חכמים בא לו בשלב מאוחר יותר. זו עדותו על תחילת שימוש לפני חכמים. והגמרא (סוטה כב.) אומרת שמי שקרא ושנה ולא שימש ת"ח הרי זה עם הארץ. על זה אמר רבי עקיבא, גם אחרי שהתחלתי ללמוד, אם האדם לא משמש ת"ח, באיזו דרך שזה לא יהיה, האדם עדיין עם הארץ. על התקופה הזאת אמר רבי עקיבא, אחרי שהתחלתי ללמוד לפני ששמשתי ת"ח, אמרתי מי ייתן ת"ח ואנשכנו כחמור, מפני שהוא לא הבין את העומק של הצורך בת"ח. הרי יש לנו ספרים, קלטות, זום, אז מי ייתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור! מה פתאום שהת"ח יגיד לי מה לעשות? אך אח"כ הבין רבי עקיבא שצריך שימוש ת"ח.

אהבת ה' ויראת ה'

במקום אחר שואל הרב חרל"פ, למה כשהתורה מדברת על עבודת ה' היא לא מדברת מתחילה על עבודת ה' מתוך אהבה, אבל אנחנו יודעים שהעבודה מיראה זה ההתחלה. עבודת ה' מיראה זו גם דרגה. כתוב בתורה אחרי העקידה "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" (בראשית כב, יב), ולכאורה היה צריך לכתוב שעתה ידעתי כי אוהב ה' אתה. הרי "ואהבת את ה' אלוקיך" (דברים ו, ה) זה המקור למסירות נפש? אומר הרב בעולת ראי"ה, גם אחרי האהבה יש דרגה של יראה שהיא גדולה מיראת העונש, הלא היא יראת הרוממות. אומר הרב חרל"פ, עם הגוף צריך לדבר בשפה שלו, א"א ישר לקפוץ למעלה. המהרש"א כותב שלכן מה שרבי פנחס אמר, נקרא סולמו של רבי פנחס בן יאיר. שלב אחרי שלב. רבי פנחס בן יאיר רצה

תלמידים העוזבים תורת רבם

הייתה תקופה שמישהו ניסה לשכנע את הרצי"ה זצ"ל שיהיה רב של עיר מסוימת, והרצי"ה אמר לא. מי שהכיר אפילו מעט את הרצי"ה יודע שזה לא היה שייך, אבל לחצו עליו. אחד הדברים שאמר הרצי"ה לרב חרל"פ, אין לי סמיכה, איך אני אהיה רב עיר? הרב חרל"פ מיד כתב לו סמיכה, שזכיתי שיהיה לי העתק שלה, סמיכה נפלאה ביותר. אבל זה רק עזר שיהיה לו סמיכה, הוא לא הלך לאותו מקום. ותתארו לכם מה היינו מפסידים אם הרצי"ה היה הולך לאותו מקום ולא נשאר בישיבה. הרב חרל"פ כותב בספר רזי לי (מי מרום יח, עמ' שלא), "העוזבים את תורת רבם ולוקחים להם רב אחר. לפעמים גם נעשים מתנגדים על תורת רבם הקודם. והכל לטובה, לטובת הרב הקודם ותורתו. כי אם לא היו סרים מתורת רבם הראשון היו שוגים בתורתו ומעוותים אותו בעיוותים כאלה שגוררים איתם גירעונות רבות. על כן מאת ה' נסבה זאת שיסובו מתורת רבם הראשון ויבואו תלמידים יותר גדולים וימלאו את מקומם לחן ולכבוד לצבי ותפארת".

ואחריתך ישגה מאוד

כשהרב זצ"ל הגה את הרעיון להקים את הישיבה, הרב חרל"פ כתב לו שהוא חושב שצריך להתחיל עם קרוב לשש מאות תלמידים, והרב כתב לו שנראה לו שזה דימיון גדול. כשחנכו פה את בית המדרש, הרצי"ה אמר, היה צריך להיות פה בית מדרש לאלף תלמידים. ושניהם צדקו. מה שהיה בזמן הרב "והיה ראשיתך מצער" ואח"כ "ואחריתך ישגה מאוד" (איוב ח, ז). ב"ה שהישיבה מתקדמת למספרים האלה. בישיבה אנחנו זוכים לדבוק בתורתו של הרב זצ"ל, הרב חרל"פ, בפרט עם הספרים שיוצאים מחדש בהוצאה כ"כ מהודרת, ועם כרכים חדשים ומסתמא עוד חזון למועד. בעז"ה הקב"ה יזכה אותנו להיות שלוחים נאמנים להפיץ את תורות רבותינו מאז ועד הנה, כפי שכותב הרב חרל"פ "לחן ולכבוד לצבי

ולתפארת". צריך להגיד ישר כוח גדול על היוזמה המבורכת למשפחת זק"ש, נכדיו של הרב חרל"פ. צריך בדור שלנו להדר בכבודם של תלמידי החכמים מהדורות הקודמים. לא בגלל שיש חשש חלילה שתשכח תורה מישראל, רשב"י כבר אמר שלא תשתכח תורה מישראל (שבת קלח:), אלא שצריך לדבוק בעפר רגליהם ולשתות בצמא את דבריהם, וככל שנעשה את זה יותר נוכל להבין את דבריהם ולא חלילה רק להבין את הפירוש שלנו במה שהם אמרו. שוב טוב.